

СТРАТЕГІЧНІ НАРАТИВИ І КОНТРНАРАТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА

В умовах сьогодення органи публічної влади України досить активно взаємодіють із громадськістю у соціальних медіа для оперативного інформування та демонстрації результатів своєї діяльності.

Питанням взаємодії органів публічної влади з громадянами присвятили праці такі науковці, як А. Балашов, В. Биков, Б. Блек, М. Будко, О. Гриценко, Дж. Грюніг, Б. Дзюнзюк, О. Дубас, В. Іванов, І. Клименко, В. Комаровський, К. Михайльова, В. Новак, І. Огірко, Г. Почепцов, І. Чиж, В. Хомяков та ін. Проте, незважаючи на значну кількість досліджень діяльності органів публічної влади в цих та інших працях не аналізуються достатньою мірою стратегічні нарративи та контрнарративи, що відображені в соціальних медіа в умовах коронавірусної пандемії. Це й обумовлює актуальність обраної теми дослідження. Мета – розглянути стратегічні нарративи органів публічної влади в соціальних медіа, зокрема у фейсбук, щоб визначити, як країна просуває нарративну основу під час пандемії в Україні.

Зазначимо, що саме в умовах пандемії ми мали можливість досить чітко побачити іншу реальність, яка реалізувалася завдяки масовій самокомунікації, оскільки з'явилася гостра потреба здійснювати безліч дій в одному просторі: задоволення базових потреб (здійснення закупівель через інтернет: їжа, одяг); оплата комунальних послуг, штрафів тощо; робота у віддаленому режимі; навчання за допомогою дистанційних освітніх технологій (Skype, Moodle, Google Клас та ін.); спілкування онлайн (соцмережі). Спілкування онлайн завдяки соціальним медіа активно використовували й представники органів публічної влади, зокрема органи державної влади, не лише для спілкування і взаємодії, а й активного впливу на громадськість, а саме: просування стратегічних нарративів.

Пояснимо, поняття «стратегічний нарратив» розглядається науковцями як «засіб, який дає можливість політичним діячам конструювати загальну картину минулого, теперішнього та майбутнього щодо міжнародної політики для формування бажаної моделі поведінки внутрішніх та зовнішніх політичних діячів» [3].

В умовах не лише пандемії, а й інформаційної війни з боку Російської Федерації розповсюджується дуже багато емоційної неправдивої інформації, щоб підірвати довіру громадян України до керівництва нашої держави. Загальновідомо, що Доктрина збройних сил РФ передбачає масову дезінформацію українського населення, тобто створення альтернативної інформаційної реальності. Тому сьогодні триває гібридна війна РФ проти України для дескредитації її політичного та військового керівництва, його делегімізації для дестабілізації внутрішньої політичної ситуації в Україні. У соцмережах працюють тисячі кремлівських ботів, які поширюють дезінформацію. Наприклад, вивченням соціальних медіа як сучасного механізму комунікації з суспільством займалася Європейська дослідницька агенція «Graphika», яка опублікувала звіт щодо діяльності російської інформаційної спецгрупи з кодовою назвою «Вторинна Інфекція» [1].

Аналіз соціальних медіа органів публічної влади, зокрема сторінок фейсбук, надав нам можливість констатувати, що на їх нарративи активно просуваються контрнарративи або малі нарративи зі сторони РФ. Поняття «малі нарративи» науковцями потлумачуються як «деструктивні тексти, нарративи, які мають на меті спростувати нарративи противника, поставити під сумнів його версію пояснення сучасної історії» [2, с. 8].

Наприклад, на стратегічний нарратив органів публічної влади в соціальних медіа «дотримання епідеміологічних правил та рекомендацій робить життя українців безпечним і знижує ризик інфікування коронавірусом» було безліч контрнарративів для підбурювання

населення України на виступ проти української влади. У дописі на офіційній сторінці Міністерства охорони здоров'я України про результати брифінгу Міністра охорони здоров'я Максима Степанова (за 24.06.2020 р.), який звернув увагу на те, що збільшується кількість хворих та «фіксуються антирекорди», ми виділили такі контрнаративи: «карантин – це корупція», «карантин – це геноцид українського народу», «коронавірус сфальсифікований політиками», «карантин для маскування інших хвороб», «карантин для скорочення кількості населення», «карантин ввели для того, щоб МВФ дало грошей» та ін.

На офіційній сторінці МОЗ у фейсбуці у рубриці «Міфи про коронавірус» (<https://www.facebook.com/moz.ukr/>) ми знайшли контрнаративи з виявлення і протистояння фейків. Наприклад, допис про те, що гострий перець запобігає зараженню та лікує COVID-19 (від 09.06.2020 р.), засмагання на сонці захищає людину від коронавірусу (від 23.05.2020 р.), COVID-19 переносять домашні мухи та комарі (від 19.05.2020 р.), від COVID-19 захищає промивання носа розчином солі (від 15.04.2020 р.) та ін.

На офіційній сторінці фейсбук Служби Безпеки України (СБУ) у рубриці «Стоп фейк» (<https://www.facebook.com/SecurSerUkraine>) також простежуються контрнаративи з виявлення і протистояння фейків. Наприклад, допис (від 22.03.2020 р.), у якому спростовується відео про побиття чоловіка, який кашляє у громадському транспорті через коронавірус. Стрічка зазначеного відомства переповнена даними про затримання розповсюджувачів фейків (24.03.2020 р. затримали жительку Херсонської обл., 27.03.2020 р. – жительку Львова тощо). Також дуже розповсюдженим фейком в Україні був меседж про американські воєнні біологічні лабораторії. Щодо цього приводу на офіційній сторінці фейсбук СБУ від 08.05.2020 р. зазначено, що зазвичай СБУ бореться із реальними, а не вигаданими загрозами для країни, не реагує на подібні чутки, але мусила відреагувати, оскільки такі публікації без посилань на жодні факти та джерела містять ознаки спланованої інформкампанії для того, щоб посіяти панічні настрої у суспільстві. На фейсбук-сторінці Офісу Президента України (<https://www.facebook.com/president.gov.ua/>) у дописі від 25.06. 2020 р. викладено інформацію про забезпечення доступу до ліків громадян, хворих на коронавірусну хворобу, та запобігання поширенню COVID-19 серед населення України. Президент підписав Закон «Про внесення змін до розділу II „Прикінцеві положення” Закону України „Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення лікування коронавірусної хвороби (COVID-19)”». На наратив «доступ до ліків громадян, хворих на коронавірусну хворобу» мали можливість виділити кремлівські контрнаративи: «масова вакцинація для чіпування та тотального контролю», «влада проводить експерименти», «вірус вигаданий» тощо.

На офіційній сторінці Кабінету Міністрів України (<https://www.facebook.com/KabminUA/>) у дописі від 19.06.2020 р. викладено інформацію про те, що Уряд посилює контроль за дотриманням карантинних обмежень, оскільки дуже велика кількість людей перестали дотримуватися карантинних правил і вирішили, що коронавірус зник і шансу захворіти більше немає. На наратив «посилення контролю за дотриманням карантинних обмежень», ми виділили такі контрнаративи: «некомпетентна влада», «уряд ухвалює антиконституційні рішення», «уряд робить усе можливе для підвищення захворюваності і смертності».

Показово, що в розглянутих нами, а також і в інших дописах зазначено, що триває робота із виявлення фейків та протистояння їм, а також прохання не поширювати неправдиву інформацію. Але немає інформації про те, що ведеться робота на їх попередження. Крім того, аналіз контенту органів публічної влади в соціальних медіа дав нам можливість стверджувати, що контрнаративи з виявлення і протистояння фейків мають негативні наслідки, а саме: розширення аудиторії (спростування побачать ті люди, які не чули про сам фейк); неминуче подальше поширення неправдивої інформації (перепости); низька медіаграмотність українців (небажання перевірити в першоджерелі) та ін.

Отже, під час пандемії на наративи органів публічної влади через масову самокомунікацію висувається безліч контрнративів, зокрема й ботами з російської Федерації. Тому виникає гостра необхідність формувати чіткі стратегічні наративи у межах відповідного контенту в соціальних медіа для попередження та ефективної протидії контрнративам.

Список використаних джерел

1. Graphika Secondary Infektion. URL: <https://secondaryinfektion.org/downloads/secondary-infektion-report.pdf>
2. Зикун Н. І. Наратив як контентна основа міжнародних стратегічних комунікацій. *Держава і регіони*. Серія: Соціальні комунікації. 2020. № 1(41). С. 4–11. URL: [10.32840/cpu2219-8741/2020.1\(41\).1](https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.1(41).1)
3. Miskimmon A., O'Loughlin B. Understanding international order and power transition: A strategic narrative approach. *Forging the world: Strategic narratives and international relations* / A. Miskimmon, B. O'Loughlin, L. Roselle (eds). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press. 2017. P. 276–310.

